

DE EOR EN DE EUROPEAN GREEN DEAL

IMPRESSIE VAN EEN EOR-PLATFORMBIJEENKOMST OP 7 OKTOBER 2022

In het Centraal Vakbondshuis in Utrecht is op 7 oktober jl. weer een EOR-platformbijeenkomst gehouden. Deze keer met als speciaal thema "De EOR en de European Green Deal"¹ en als gastspreker **Diederik Samsom**, kabinetschef van Eurocommissaris Frans Timmermans.

In het eerste deel van de bijeenkomst geeft Diederik Samsom uitleg over de European Green Deal (EGD) en het programma RePowerEU.

Het tweede deel is een paneldiscussie met Donald Pols (directeur Milieudéfensie) en Bas van Weegberg (DB-lid FNV). Daarin wordt de rol besproken, die vakbonden, medezeggenschap en werknemers op verschillende niveaus kunnen spelen als het gaat om klimaatmaatregelen in bedrijven.

Diederik Samsom over de European Green Deal.

De EGD is **het** milieubeleidsplan van de EU, dat inmiddels twee crises heeft overleefd. Het gaat over meer dan alleen klimaat en energie, want het verlies aan biodiversiteit is inmiddels ook een enorm groot probleem.

Het doel van de EGD is dat de EU klimaatneutraal is in 2050 (met tussenstops als meetpunten). We moeten minstens 45% van onze energie duurzaam opwekken in 2030 (op basis van de heroriëntatie RePowerEU). Door de oorlog is 100 miljard m³ gas niet beschikbaar (ongeveer 10% van de totale benodigde capaciteit). In Europa kopen we nu overal ter wereld gas op. Daardoor zitten veel andere landen in de wereld nu zonder gas.

Fossiele brandstoffen zijn niet duurzaam. We moeten nieuwe bronnen voor onze energie aanboren, waarbij zon- en windenergie en waterstoftechnologie een grote rol zullen gaan spelen. Voor onze industrie en ook voor onze huishoudens betekent dit een totale mindshift.

Zo heeft olie – onze traditionele energiebron en brandstof – gemiddeld een erg lage efficiency. Dat is natuurlijk onaanvaardbaar en naar aanleiding van de klimaatdoelstellingen moeten bijvoorbeeld alle auto's elektrisch gaan rijden. In een elektrische auto zitten minder onderdelen dan in de huidige auto's. Dat zal ook zeker een impact hebben op de werkgelegenheid. De verduurzaming gaat nu echt veel sneller dan we hadden verwacht. In de afgelopen 10 jaar zijn alle duurzaamheidsdoelen wel twee keer verslagen! Ook de Europese ondernemingsraden (EOR) hebben een rol hierin want als **een bedrijf fundamenteel en transnationaal verandert dan moet de EOR er iets over zeggen!** *Wel hier uw taak - Wacht niet tot we niets meer kunnen en uit het raam moeten springen.* Bespreek het nu! Zet het op de agenda van uw EOR-overleg. Het gaat nu om megaveranderingen. Technisch zijn er weinig beperkingen en er is geld beschikbaar voor de transitie. Over een half jaar zijn elektrische auto's goedkoper dan benzineauto's. **Deze klimaatuitdaging is echt een industriële revolutie.**

Medezeggenschap en vakbonden moeten zich daarop (her)oriënteren. Wat is de toekomst van de industrie in Europa? Komen er adequate opleidingen? Hoe kunnen we dit integraal aanpakken? Hoe zorgen we ervoor dat nieuwe werkgelegenheid ook voor de huidige werknemers past? Bij Tata Steel zijn plannen ontwikkeld voor "groene" productie van staal. Vakbonden en ondernemingsraden spelen daarbij een belangrijke rol. Het bedrijf lijkt een voorbeeld te kunnen zijn voor andere bedrijven. Om de noodzakelijke totale mindsetverandering te krijgen, moeten veel meer bedrijven aan de slag gaan met het maken en uitvoeren van klimaatplannen. Het is belangrijk dat daarbij meer nadruk komt te liggen op (gevolgen voor) de werknemers.

Ook de EOR moet aansluiting zoeken op deze thema's en uitdagingen. We moeten wel, er is geen keuze meer. Bevraag jouw bedrijf op de klimaatplannen en zorg ervoor dat je betrokken wordt bij je eigen toekomst. Gebruik al het beschikbare "gereedschap" op nationaal niveau en EU-niveau. Hoe langer je nu wacht, hoe groter de sprong wordt.

Iedereen denkt nu gelukkig na over energie! Een belangrijke conclusie is, dat de klimaatmotor op dit moment in Brussel aanzienlijk harder draait dan in Den Haag.

¹ Aan de belangrijkste ins en outs van deze deal is een afzonderlijk artikel in deze nieuwsbrief gewijd.

Paneldiscussie met Donald Pols (Milieudefensie) en Bas van Weegberg (FNV)

Donald: “*There are no jobs on a dead Planet*”. Grote bedrijven in Nederland hebben het nog te veel voor het zeggen en gaan vaak nog grote verbeteringen tegen. Veel Nederlandse bedrijven hebben nog geen goede klimaatdoelstellingen en -plannen. Dat hebben we onderzocht en daar zijn harde cijfers over. Om ook in de bedrijven tijdig de noodzakelijke veranderingen te krijgen, moeten we sterke tegenkrachten mobiliseren.

Waarom moeten we ons hiermee bezighouden? We houden ons al lang mee bezig met een eerlijke omschakeling (just transition). Daarbij spelen de vakbonden een grote rol. **Bas:** vanuit de vakbond hebben we vier punten geformuleerd, die we belangrijk vinden in het debat over klimaatbeleid en energietransitie:

- Iedereen doet mee en niemand blijft achter (omscholing).
- Nieuwe banen moeten vakbondswaardig en toekomstbestendig zijn en voldoen aan de eisen van kwalitatief goed werk (ook qua arbeidsomstandigheden).
- Lasten worden eerlijk verdeeld ... Hoe kunnen we bedrijven meer belasten? De uitkeringen aan aandeelhouders zijn met 200% gegroeid terwijl de salarissen ongeveer gelijk zijn gebleven. N.a.v. de kolenwet worden er enorme claims ingediend door bedrijven, terwijl wij moeten knokken om voor mensen iets vergoed te krijgen.
- We moeten onze rol pakken. Burgers en werknemers moeten op alle fronten goede (mede)zeggenschap hebben: in de bedrijven via OR's en vakbonden, in de samenleving via BurgerBeraden, etc. Daarin moeten we ook als vakbeweging onze rol pakken.

Ervaringen met OR (Donald Pols)

- We hebben 29 systeemspelers (toonaangevende Nederlandse bedrijven) aangeschreven om actief mee te doen om de transitie te bewerkstelligen.
- De overheid legt € 22 miljard klaar om met bedrijven te dealen voor CO₂-reductie. Er moeten duidelijke plannen komen met voldoende aandacht voor de kwaliteit van het (toekomstige) werk. Als bedrijven geen plannen maken m.b.t. klimaat en energie, dan is er dus ook geen plan voor de toekomst van die bedrijven. Hoe (goed) zijn we voorbereid op de transitie? Misschien moeten er ook klimaataudits komen en klimaatmanagers worden aangesteld in de bedrijven.

Milieudefensie werkt met cijfers en rekt klimaatplannen na. We baseren onze verhalen en acties op cijfers. We vertellen niet zomaar een verhaal. De klimaatplannen van de 29 bedrijven zijn op dit moment echt onvoldoende. Het is belangrijk dat er een veel actiever klimaatbeleid wordt gevoerd in de bedrijven. De uitdaging wordt om dit samen te doen. Iedereen moet de noodzaak voelen om te veranderen en om concrete klimaatplannen te ontwikkelen en uit te voeren.

We zullen moeten samenwerken. Dat wordt een grote uitdaging. Wat zijn de mogelijkheden voor de vakbonden en (Europese) medezeggenschap om milieuplannen af te dwingen en uitgevoerd te krijgen? Er zijn nog wel een aantal dilemma's die moeten worden opgelost. Bijvoorbeeld: De keuze tussen duurzaam werk en geen werk? Wat kunnen we verder doen in Europa en wat zijn de consequenties als bedrijven hun productie verplaatsen naar buiten Europa?

Wat kunnen we op dit moment zoal doen?

- Klimaatplannen meenemen in cao-onderhandelingen (hiervan zijn al goede voorbeelden te vinden).
- Klimaatplannen bespreken in het overleg met de bestuurder (OR en EOR).
- Goed nadenken over de toekomst van de industrie in Europa en consequenties van de transitie voor de werkgelegenheid.
- Goede voorbeelden – voorbeeldbedrijven – zoeken en de ervaringen daarvan delen. Successen benoemen en belonen. Er zijn zeker ook al heel wat bedrijven te vinden die veel doen op het gebied van klimaat.
- Het klimaatbeleid analyseren en opnemen in de RI&E en een klimaatmanager aanstellen in de bedrijven.

Klimaatbeleid berust op keuzes! Veel van die keuzes moeten nog gemaakt worden. We hebben nu momentum. Tijd om netwerken op te bouwen en om effectieve samenwerking van vakbonden, politiek, milieudefensie en lokale werkgroepen op gang brengen. Ga aan de slag: creëer bewustzijn bij het management van bedrijven, bij collega's etc. en zorg ervoor dat je zelf meebouwt aan een klimaatvriendelijke en duurzame samenleving voor iedereen!

Het is belangrijk dat Milieudefensie, vakbeweging en andere partijen zo goed mogelijk samenwerken om de bedrijven in beweging te krijgen.

Petra Molenaar, EOR-trainer/adviseur SBI Formaat
Ernst Kuntz, kaderlid FNV

OPROEP

Naar aanleiding van deze platformbijeenkomst is er een initiatief ontstaan om een EOR Netwerk WhatsApp groep te maken. Daarin kunnen EOR-leden hun vragen stellen en met elkaar ideeën uitwisselen over zaken die betrekking hebben op Europese medezeggenschap. Wil je ook als deelnemer in de WhatsApp groep meedoen, stuur dan een mailtje naar info@eorbondgenoten.eu.

European Green Deal: de hoofdinhoud

De European Green Deal is het programma van de Europese Commissie (EC) om klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit tegen te gaan. Met dit programma moet de EU in 2030 de CO₂-uitstoot met 55 procent terugbrengen ten opzichte van 1990 en moet Europa in 2050 het eerste klimaatneutrale continent worden: de EU dient dan niet meer bij te dragen aan de opwarming van de aarde door de uitstoot van broeikasgassen. Eerste EC-vicevoorzitter Frans Timmermans is hier verantwoordelijk voor.

Om de EU voor 2050 klimaatneutraal te maken, is er een routekaart uitgestippeld met een hele reeks aan maatregelen. De European Green Deal bestrijkt alle sectoren van de economie, met name vervoer, energie, landbouw en infrastructuur, maar ook bijvoorbeeld de ICT. Om de doelstellingen te halen, zijn grote investeringen nodig. Jaarlijks zal er naar schatting € 260 miljard extra geïnvesteerd moeten worden.

Op 14 juli 2021 heeft de EC een pakket aan maatregelen gepresenteerd, genaamd "Fit for 55", waarmee deze doelstellingen behaald moeten worden. Dit klimaatpakket bestaat uit een groot aantal wetten en zal de Europese economie en samenleving diepgaand veranderen. Zo worden fossiele brandstoffen gefaseerd duurder en mogen er vanaf 2035 in de EU geen benzineauto's meer gemaakt worden. Ook zal het Europese systeem voor emissiehandel (ETS) uitgebreid en verzaamd worden. Eind 2021 werden deze maatregelen uitgebreid met voorstellen om ontbossing tegen te gaan, afvalverwerking te verduurzamen, de bodem weer gezond te maken, alsmede richtsnoeren om de normen te halen. Renovatie van gebouwen en huizen is hierin een belangrijk en kostbaar element. Daarvoor wordt mogelijk € 200 miljard aan EU-gelden aangewend. In 2022 is voorgesteld de uitstootnormen verder aan te scherpen. Voordat het een en ander beleid wordt, moeten de plannen worden goedgekeurd door de EU-landen en het Europees Parlement.

REPowerEU

Op 8 maart 2022 heeft de EC nieuwe maatregelen gepresenteerd in het plan REPowerEU, die de groene transitie moeten versnellen en de afhankelijkheid van de Europese lidstaten van Russisch gas moeten verminderen. Met dit plan worden ook enkele doelstellingen van het Fit for 55-pakket versneld, zoals de hoeveelheid opgewekte duurzame energie in 2030. Die doelstelling is verhoogd van 40 naar 45 procent.

Een overzicht van deze maatregelen:

- Driekwart van het transport van goederen over de weg moet naar spoor- en waterwegen verplaatst worden.
- Er komen meer kilometer- en tolheffingen voor weggebruik.
- Tegen 2030 moeten alle verpakkingen recyclebaar zijn en moet de staalproductie CO₂-neutraal zijn.
- De textiel- en plasticsector mogen vanaf 2030 geen gebruik meer maken van microplastics.
- Consumenten moeten een "recht op reparatie" krijgen: er moeten minder producten geproduceerd worden die snel kapot gaan.
- Er moet meer biologisch voedsel verbouwd worden.
- Bedrijven moeten beboet worden als zij zich onterecht profileren als "groen".
- Er moeten gebouwen worden gerenoveerd om de CO₂ uitstoot en het energieverbruik te verminderen.

- Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen moet drastisch omlaag.
- Het gebruik van schadelijke chemicaliën moet worden teruggebracht.
- De uitstoot van methaan moet worden teruggebracht. Boeren moeten worden gestimuleerd hun koeien minder methaan te laten produceren.
- Europese bossen moeten worden beschermd en uitgebreid omdat zij een cruciale rol spelen in het opnemen van CO₂.

Financiering

Om de European Green Deal te financieren wil de EC in tien jaar tijd € 1.000 miljard uitgeven. Dat geld moet zowel van overheden als private investeerders komen. Ongeveer de helft van het geld moet via verschillende programma's uit de EU-begroting komen. Omdat er geld uit de EU-begroting moet komen, zorgt dit voor een medefinanciering van € 114 miljard door de lidstaten. Verder wordt er € 100 miljard uit het hieronder genoemde transitiefonds gebruikt. Via het InvestEU-programma en het ETS verwacht de EU nog eens € 300 miljard aan private en overheidsinvesteringen.

Aangezien landen en regio's niet allemaal op gelijke voet starten, heeft de EC een mechanisme voorgesteld voor een rechtvaardige transitie. Voor dit zogenaamde "Just Transition Fund" is € 100 miljard uitgetrokken. Het fonds moet regio's steunen die zwaar afhankelijk zijn van koolstofintensieve activiteiten. Daarbij moeten vooral de meest kwetsbare burgers bescherming, omscholing en arbeidskansen krijgen in nieuwe economische sectoren.

Ook heeft de EC een sociaal klimaatfonds aangekondigd, om burger en kleine ondernemers te compenseren voor de gevolgen van de maatregelen uit het "Fit for 55" pakket. Dit fonds moet tussen 2025 en 2032 gevuld worden met € 72,2 miljard via opbrengsten van de handel in CO₂-uitstootrechten door bijvoorbeeld energiebedrijven en benzineproducenten. Vervolgens moeten de lidstaten het bedrag verdubbelen tot € 144,4 miljard, aldus het voorstel van de EC.

Tevens is besloten om de staatssteunregels voor milieu- en energieprojecten te versoepelen. Op deze manier wordt het voor lidstaten gemakkelijker om bedrijven financieel te ondersteunen in de groene transitie.

(Bron: <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/climate-change/paris-agreement/>)